

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО - НАТУРАЛІСТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

79026, м. Львів, вул. Ів. Франка, 133, тел/факс 276-46-07, e-mail: lodenc@ukr.net,

www.locentum.lviv.ua

Код ЄДРПОУ 23883752

10.09.2021 р. № 186

На № _____ від _____

**Керівникам органів управління
освітою територіальних громад.
Директорам міськ(рай) ЕНЦ, СЮН**

***Про проведення
еколого-натуралістичного
походу “Біоцит”***

Відповідно до плану роботи КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» на 2021 рік та з метою залучення учнів до дослідження та впровадження в практику біологічних методів захисту лісу, саду та сільськогосподарських культур від шкідників щорічно у травні-вересні проводиться обласний етап еколого-натуралістичного походу “Біоцит” (методичні рекомендації додаються).

Підсумкові матеріали про участь в обласному етапі еколого-натуралістичного походу “Біоцит” у друкованій формі та на електронних носіях надсилати до **15 жовтня 2021 року** на адресу:

ЛОЦЕНТУМ, вул. Івана Франка, 133, м.Львів, 79026.

Е-mail: lodenc@ukr.net; тел/факс (032) 276-46-07.

Просимо інформувати керівників закладів загальної середньої та позашкільної освіти вашої територіальної громади.

Директор,

кандидат сільськогосподарських наук

Михайло КАЗИМИР

Виконавець: Дендюк Н.І.

Тел. (032)276-46-07, моб. 067-15-23-921

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОЇ
ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ»

79026, м. Львів, вул. Ів. Франка, 133, тел/факс 276-46-07, e-mail: lodenc@ukr.net,
www.locentum.lviv.ua
Код ЄДРПОУ 23883752

10.09.2021 р. № 187

На № _____ від _____

Керівникам органів управління
освітою територіальних громад
Директорам міськ(рай) ЕНЦ, СЮН

**Про проведення
обласного етапу Всеукраїнського конкурсу
“Вчимося заповідувати”**

Відповідно до плану роботи КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ» на 2021 рік та з метою залучення учнівської молоді до роботи із збереження фіторізноманіття в рамках Всеєвропейської Стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, активізації природоохоронної роботи через різні форми еколого-краєзнавчої діяльності; проведення учнями пошукової роботи з знаходження стародавніх дерев, оцінки їх стану та охорони від антропогенного навантаження; виховання екологічної, природоохоронної свідомості; екологічної компетентності та засад раціонального природокористування щорічно протягом року проводиться обласний етап Всеукраїнського конкурсу “Вчимося заповідувати” (умови конкурсу „Вчимося заповідувати – V етап” додаються).

Підсумкові матеріали про участь в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу “Вчимося заповідувати – V етап” у друкованій формі та на електронних носіях надсилати до 20 листопада 2021 року на адресу:

**ЛОЦЕНТУМ, вул. Івана Франка, 133, м. Львів, 79026.
E-mail: lodenc@ukr.net; тел/факс (032) 276-46-07.**

Просимо інформувати керівників закладів загальної середньої та позашкільної освіти вашої територіальної громади.

Директор,
кандидат сільськогосподарських наук

Михайло КАЗИМИР

Виконавець: Дендюк Н.І. *Дендюк*
Тел.(032)276-46-07, моб. 067-15-23-921

**Умови проведення обласного етапу Всеукраїнського конкурсу
школярів та учнівської молоді
„Вчимося заповідувати – V етап”**

I. Загальні положення

Збереження біологічного і ландшафтного різноманіття в Україні та світі є одним із пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності. В Україні існує низка територій та об'єктів природоохоронного фонду. Особливе місце належить ботанічним пам'яткам природи місцевого або загальнодержавного значення, що охороняють стародавні дерева. Це дерева, які досягли віку понад 400-500 років і можуть вважатися довгожителами, ветеранами, стародавніми або прадавними. Стародавні дерева є пам'ятками історії, культури, живими свідками минулих століть, мають велику естетичну і символічну цінність, що викликають у людей почуття натхнення та захоплення, є джерелом душевного збагачення і патріотичного виховання дітей, молоді та дорослих.

З метою пошуку та заповідання стародавніх дерев, створення їхнього реєстру, виконання завдання з подальшого розвитку національної екологічної мережі та з метою втілення Конвенції збереження біологічного різноманіття в Україні, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України за сприяння та підтримки Департаменту заповідної справи Міністерства екології та природних ресурсів України, Українського товариства охорони природи, Асоціації природоохоронних територій України, Національного природного парку «Голосіївський» продовжує щорічний Всеукраїнський конкурс «Вчимося заповідувати» та оголошує про початок його V етапу з 2019 року.

II. Мета та основне завдання конкурсу

Основна мета конкурсу:

- залучення молоді до роботи зі збереження фіторізноманіття в рамках Всеєвропейської Стратегії збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, Закону України «Про рослинний світ» від 09.04.1999 № 591- XIV (редакція від 18.11.2012);
- активізація природоохоронної роботи через різні форми еколого- краєзнавчої діяльності;
- проведення учнями пошукової роботи з знаходження стародавніх дерев, оцінки їхнього стану та охорони від антропогенного навантаження;
- виховання екологічної, природоохоронної свідомості;
- формування екологічного світогляду, екологічної компетентності та засад раціонального природокористування.

Завдання V етапу конкурсу:

1. Виявлення та опис стародавніх дерев на території своєї місцевості.
2. Дослідження та оцінка стану дерев, лікування та догляд за ними.
3. Підготовка документації до заповідання стародавніх дерев.
4. Встановлення основних факторів антропогенного впливу на досліджені дерева.
5. Просвітницька робота молоді щодо значення та збереження стародавніх дерев.

Критерії вибору дерев для заповідання

1. Заповіданню підлягають дерева віком більше 100 років (вік визначається за обхватом стовбура): дуби, тополі, платани і верби, котрі мають обхват стовбура більше 4,00 м на відстані 1,30 м від землі; тиси, оливи, ялиці, фісташки, суничник, що мають обхват стовбура більше 2,00 м; а також всі інші дерева, що мають обхват стовбура більше 3,00 м.

2. Дерева-пам'ятки історії, культури, живі свідки минулих століть.
3. Дерева, котрі мають велику естетичну і символічну цінність.
4. Дерева, які є улюбленим місцем відвідування туристів.
5. Дерева, котрі посадили видатні люди.
6. Дерева, які є улюбленим місцем відпочинку та натхнення знаменитих людей.
7. Дерева, які мають свою внутрішню цінність і важливі самі по собі.
8. Дерева, які мають значення у патріотичному вихованні і пов'язані з видатними подіями.

9. Композиції декількох вікових дерев різних порід.

10. Дерева, котрі мають помешкання різних тварин та птахів.

Для заповідання дерева потрібно підготувати наукове обґрунтування, клопотання, фотографію дерева і передати ці документи в обласне управління екології. Коли дерево отримає охоронний статус, потрібно добитися, щоб воно було огорожено і біля нього було поставлено охоронний знак.

III. Учасники конкурсу

До участі в конкурсі залучаються заклади загальної середньої та позашкільної освіти, творчі учнівські об'єднання, дитячі громадські екологічні організації.

IV. Критерії відбору переможців

Представлені на конкурс матеріали мають вміщувати:

- відомості про колектив-учасник конкурсу, сферу його діяльності;
- інформацію про проведені експедиції, походи щодо пошуку стародавніх дерев;
- опис стародавнього дерева та території, де воно знайдено з деталізацією на мапі;
- документацію про роботу з заповідання виявленого об'єкту (при наявності показників);
- фото- або відеоматеріали, які підтверджують факти порушень природоохоронного законодавства (при наявності таких);
- звіти про масово-агітаційну та просвітницьку роботу з громадськістю, місцевою владою, засобами масової інформації щодо значення стародавніх дерев (проведення тематичних занять, лекцій, бесід, видання буклетів, листівок, плакатів, здійснення виступів у пресі, радіо, по телебаченню тощо).

V. Підведення підсумків та нагородження переможців

Підведення підсумків та визначення переможців здійснює конкурсна комісія, створена з числа педагогічних працівників закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Переможці нагороджуються грамотами КЗ ЛОР «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

VI. Фінансування конкурсу

Фінансування походів, експедицій та інших заходів в рамках конкурсу здійснюється за рахунок місцевих бюджетних і залучених коштів, незаборонених чинним законодавством України.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПОХОДУ “БІОЩИТ” В УКРАЇНІ

Серед масових натуралістичних заходів, які проводять школярі України, є чимало таких, котрі спрямовані на охорону та збагачення тваринного світу. Однак з поля зору молоді незаслужено випадає велика група тварин, роль яких не можна недооцінювати.

Нижче запропоновано комплексну програму охорони та практичного використання корисних комах під назвою еколого-натуралістичний похід “Біощит”. Мета походу “Біощит” – залучення учнів до роботи по дослідженню та впровадженню в практику біологічних методів захисту лісу, саду та сільськогосподарських культур від шкідників. Відповідно до цієї мети ставляться такі завдання:

- поширення знань з біології корисних безхребетних, їх ролі в екосистемах, методах охорони та раціонального використання;
- пропаганда величезної ролі безхребетних в регуляції чисельності шкідливих комах, запиленні рослин, ґрунтоутворюючому процесі тощо;
- збирання і систематизація даних про господарства, які запроваджують біологічні методи захисту рослин, популяризації передового досвіду;
- організація молоді для здійснення практичної допомоги сільськогосподарським та лісогосподарським підприємствам у розробці та впровадженні у виробництво біологічних методів захисту рослин, охорони корисних видів безхребетних, створенні сприятливих умов для їх існування. У рамках походу “Біощит” проводяться такі операції:

1. Операція “Мурашка”.

Мета цієї операції – сприяння більш широкому застосуванню біологічних методів захисту лісу та підвищенню його продуктивності шляхом охорони корисних мурашок.

2. Операція “Джміль”.

Мета – ефективне використання диких комах-запилувачів для підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

3. Операція “Махаон”.

Мета – охорона рідкісних видів безхребетних. Запропоновані рекомендації базуються на останніх досягненнях науки в галузі вивчення корисних комах.

4. Операція “Реміза”.

Мета – підвищення стійкості лісових насаджень завдяки проведенню комплексних біологічних лісозахисних заходів.

Учасники походу

У поході можуть брати участь заклади загальної середньої та позашкільної освіти, творчі учнівські об’єднання, шкільні лісництва, загони «Зелених патрулів», учасники комплексних і тематичних екологічних експедицій, окремі

школярі тощо.

Умови походу

Основні показники походу “Біоцит”:

1. Організаційна робота:

Кількість закладів освіти, творчих учнівських об’єднань, учнівських лісництв, окремих школярів тощо, залучених до участі у поході «Біоцит»; обсяг виконаної ними роботи за операціями.

2. Масова агітаційна та пропагандистська робота по виявленню

корисної ролі безхребетних в природі і господарській діяльності людини, формуванні дбайливого ставлення до корисних комах, їх охорона. Кількість проведених за даною темою бесід, лекцій, тематичних вечорів, виданих плакатів, листівок, буклетів, виступів у пресі, на радіо і телебаченні, проведених семінарів, виставок; підготовка та видання методичних матеріалів, їх зразки.

3. По операції “Мурашка”:

а) проведення інвентаризації і паспортизації комплексів мурашників, складання схем їх розміщення на територіях підприємств лісового господарства, підготовка документації на комплекси гнізд в областях, районах тощо;
б) охорона мурашників. Кількість закріплених за учнівськими об’єднаннями і шкільними лісництвами комплексів мурашників, кількість огорожених мурашників, встановлення аншлагів, інші заходи щодо захисту мурашників;
в) біотехнічні заходи. Покращення умов існування корисних мурашок у лісі (прочистка, освітлення гнізд), вивіз мурашників з лісосік. Контроль за станом мурашників у зонах масового відпочинку та районах промислового забруднення.

4. По операції “Джміль”:

а) проведення інвентаризації і паспортизації колоній і місць, перебування диких комах-запилювачів (поодинокі бджоли, джмелі);
б) розробка системи охорони корисних болонокрильців. Контроль, за використанням пестицидів і добрив. Контроль за станом місць перебування корисних болонокрильців;
в) біотехнічні заходи. Встановлення штучних гніздівель для джмелів, поодиноких бджіл, ос;
г) організація системи резерватів для корисних болонокрильців;
д) використання медоносних бджіл для запилювання сільськогосподарських рослин, саду.

5. По операції “Махаон”:

а) проведення інвентаризації та паспортизації місць перебування та конкретних знахідок рідкісних і зникаючих видів комах;
б) розробка конкретних заходів з охорони рідкісних і зникаючих видів;
в) організація заказників для охорони рідкісних видів;
г) контроль за дотриманням законодавства щодо охорони тваринного світу, в тому числі комах, які занесені до “Червоної книги України” (незаконне вилучення, руйнація біотопів тощо);
д) об’єднання юних ентомологів в юнацькі секції Українського товариства охорони природи.

6. По операції “Реміза”:

- а) організація реміз. Кількість реміз, в яких проводиться основний комплекс заходів;
- б) біотехнічні заходи. Підтримання реміз у функціональному стані і створення в них оптимальних умов для існування корисних тварин;
- в) охорона реміз. Закріплення реміз за учнівськими об'єднаннями і шкільними лісництвами, огорожування, встановлення аншлагів. Контроль за станом реміз;
- г) проведення охоронних заходів з іншими комахами-ентомофагами (золотоочки, туруни та ін.)

Підсумки роботи оцінюються за такими показниками:

1. Організаційна робота.
2. Агітаційно-пропагандистська робота серед населення.
3. Робота по операції “Мурашка”.
4. Робота по операції “Джміль”.
5. Робота по операції “Махаон”.
6. Робота по операції “Реміза”.

Участь у поході шкільних лісництв, гуртків юннатів та інших учнівських об'єднань оцінюється окремо по операціях.

До звіту (за формою № 1) необхідно включити дані про кращі учнівські об'єднання і про найбільш активних учасників операції в районі. До звіту додаються зведені дані паспортизованих протягом року комплексів мурашників.

**Форма № 1.
ПІДСУМКИ
ПРОВЕДЕННЯ ПОХОДУ “БІОЦИТ”**

№	Зміст заходів	Кількісні показники	Примітки
I	Організаційна робота 1. Заклади освіти, творчі учнівські об'єднання, учнівські лісництва, окремі школярі тощо, що були залучені до участі у поході “Біоцит”		
II	Масова агітаційна і пропагандистська робота 1. Бесіди, лекції 2. Плакати, листівки, інформаційні бюлетені, посібники тощо 3. Виступи в пресі, на радіо, по телебаченню 4. Виставки 5. Семінари, конференції		
III	Робота по операції “Мурашка” 1. Кількість виявлених комплексів, гнізд 2. Паспортизовано комплексів 3. Освітлено мурашників 4. Огороджено гнізд 5. Переселено гнізд із лісосік 6. Кількість комплексів, що переведені в режим заказників і пам'яток природи 7. Кількість шкільних лісництв,		

	гуртків, які брали участь в операції		
IV	<p>Робота по операції “Джміль”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість виявлених колоній і окремих гнізд комах-запилювачів 2. Паспортизовано місць перебування 3. Встановлено штучних гнізд 4. Кількість ділянок, де проведено підсів медоносів 5. Кількість резерватів для запилювачів 6. Кількість сімей медоносних бджіл, використаних для запилення культурних рослин 7. Кількість гуртків, шкільних лісництв, які брали участь в операції 		
V	<p>Робота по операції “Махаон”</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кількість виявлених місць, де зустрічаються рідкісні види 2. Паспортизовано місць, де зустрічаються рідкісні види 3. Кількість рейдів по контролю за станом місць, де зустрічаються рідкісні види 4. Кількість виявлених випадків незаконного відлову рідкісних видів 5. Кількість порушень, щодо яких прийняті заходи: <ol style="list-style-type: none"> а) неправильне використання пестицидів у місцях, де знаходяться рідкісні види 		

	б) руйнація біотопів рідкісних видів в) незаконне виловлювання 6. Кількість гуртків, шкільних лісництв, що брали участь в операції		
VI	Робота по операції “Реміза” 1. Кількість місць з квітковими конвеєрами 2. Кількість посаджених чагарників 3. Розвішано штучних гнізд 4. Огороджено реміз 5. Інші заходи		